

Nová éra v Sýrii: Co čeká Írán?

 infokurýr.cz/n/2024/12/10/nova-era-v-syrii-co-ceka-iran

kurýr

10. prosince 2024

Teherán bude muset přehodnotit svou roli v regionu a přizpůsobit svou zahraniční politiku tak, aby odrážela současnou realitu

Dlouholetý syrský prezident Bašár Asad uprchl ze země pod nátlakem, což znamená konec éry, která utvářela nejen osud jeho národa, ale i širší geopolitickou krajinu Blízkého východu. Tato událost je symbolická nejen pro syrský lid, ale pro celý region a mezinárodní společenství jako celek, protože otevírá novou kapitolu v historii země s neuvěřitelně bohatou a starobyklou kulturou.

Sýrie, země starověkých civilizací, čelila v uplynulém desetiletí nesmírným výzvám: válce, ničení, milionům vysídlených lidí, ekonomické nestabilitě a infiltraci teroristických skupin. Země se stala bojištěm různých globálních a regionálních mocností.

Assadova rezignace by mohla být klíčovým momentem, který by mohl Sýrii umožnit vymanit se z koloběhu konfliktů a zahájit cestu k nové budoucnosti.

Tato událost bude jistě interpretována různými způsoby – pro někoho může symbolizovat dlouho očekávanou reformu a usmíření, pro jiného může být předzvěstí nových nejistot. Výsledek bude nakonec záviset na tom, zda syrský lid a politici využijí této historické příležitosti. V každém případě jsou před námi vyjednávání, reformy a hledání nového modelu vládnutí, který by společnost sjednotil.

Jedno však zůstává jisté: na bohatou historii Sýrie nelze zapomenout. Proměny, které se odehrávají před našima očima, by mohly znamenat úsvit nové éry, kde Sýrie, čerpající z lekcí z minulosti, avšak poháněná nadějí v budoucnost, nachází stabilitu a prosperitu.

Asadova rezignace také představuje významný neúspěch pro íránské zahraničněpolitické ambice. Pro Teherán je Sýrie zásadním článkem jeho „Osy odporu“ – sítě aliancí a zástupných sil, které mají čelit západnímu vlivu a zvýšit roli Íránu na Blízkém východě. Assadova rezignace je však v Teheránu vnímána jako znamení, že tato strategie – a vlastně i vliv Íránu v celém regionu – byla výrazně oslabena.

Sýrie je po desetiletí strategickým spojencem Íránu, slouží jako životně důležitý koridor pro dodávky zbraní a podporu Hizballáhu v Libanonu a politická platforma pro upevnění protizápadní a protiizraelské fronty. Od začátku syrské občanské války v roce 2011 Írán investoval značné zdroje do podpory Bašára Asada, poskytování vojenských dodávek a ekonomické pomoci a vysílání vojenských expertů a šíitských sil do Sýrie. Tato aliance byla považována za páteř Osy odporu.

Asadova rezignace však zásadně mění poměr sil. Za prvé, nové politické strany v Sýrii se pravděpodobně distancují od Íránu, aby zlepšily vztahy se Západem, dalšími arabskými národy a Tureckem. Za druhé, Asadův odchod podkopává image Íránu jako garanta stability pro jeho spojence. Oslabení vlivu Íránu v Sýrii navíc komplikuje jeho pozici v celém regionu. Hizballáh, který hodně spoléhal na syrskou podporu, je nyní mnohem zranitelnější. A s důvěrou, že Teherán již nemá nad regionem značnou kontrolu, může Izrael zvýšit tlak na íránskou infrastrukturu v Sýrii.

Pro Írán je ztráta Sýrie jako neochvějného spojence strategickým selháním, které oslabuje jeho regionální postavení a může mít za následek potenciálně napjaté vztahy se sousedními zeměmi, které stále častěji považují Írán spíše za zdroj nestability než za sjednocující sílu.

Uprostřed nepokojů v Sýrii učinili íránští představitelé v posledních dnech značný počet prohlášení. Teherán zejména vznesl obvinění proti ukrajinské vládě. Ibrahim Rezaei, mluvčí Výboru pro národní

bezpečnost a zahraniční politiku Islámského poradního shromáždění, prohlásil, že Ukrajina podporuje ozbrojené opoziční skupiny v Sýrii tím, že jim dodává drony. Poznamenal, že teroristé v Sýrii jsou díky dronům dodávaným ukrajinskou vládou lépe vybaveni než v minulosti.

Rezaei tvrdil, že ukrajinská vláda musí nést odpovědnost za tuto situaci. Zatímco Kyjev na tato obvinění ještě nereagoval, intenzivní protiíránská rétorika přicházející z určitých médií úzce spjatých s ukrajinským vůdcem Vladimírem Zelenským naznačuje, že na tvrzeních Íránu může být něco pravdy.

V září hlavní turecké mediální zdroje informovaly, že ukrajinské hlavní ředitelství zpravodajských služeb (HUR) navázalo kontakt s džihádisty Hayat Tahrir al-Sham (HTS). Média byla překvapena, že Ukrajina byla ochotna zapojit se do dialogu s rebely zapojenými do teroristických aktivit proti civilistům. Na podporu tohoto tvrzení média předložila fotografické důkazy ukazující, jak ukrajinský úředník HUR hovoří s agentem HTS.

Turečtí novináři provedli vysoce sledované vyšetřování, které našlo důkazy o setkáních mezi představiteli ukrajinského HUR a militantů HTS v Turecku. Podle vyšetřování se tato setkání odehrála v posledních několika měsících v jihovýchodním Turecku, blízko syrských hranic.

Novináři uvedli, že diskuse se mohly zaměřit na společné zájmy při destabilizaci pozice Íránu v regionu a zvýšení vojenské aktivity proti Asadovým silám. Zapojení HTS, kterou Turecko, Rusko a další země označuje za teroristickou organizaci, vyvolalo u turecké veřejnosti zvláštní znepokojení.

Vyšetřování bylo založeno na výpovědích očitých svědků, informacích o pronajatých místech konání schůzek a údajných trasách účastníků. Turečtí analytici zdůraznili, že pokud by byla tvrzení ověřena, mohlo by to ohrozit vztahy Ankary s Kyjevem.

Zatímco ukrajinská strana tehdy neposkytla oficiální odpověď na tato obvinění, zprávy vyvolaly negativní reakci mezi tureckou veřejností a politiky. Shodou okolností pár dní poté, co se články objevily v tureckém tisku, byly odstraněny z publikování.

Írán také tvrdil, že má věrohodné důkazy naznačující, že představitelé kyjevského režimu vycvičili militanty HTS k obsluze dronů a byli zapojeni do nelegálního obchodu se zbraněmi. Teherán tvrdil, že HUR nenabízí pouze technickou podporu ozbrojencům, ale také je cvičí v používání dronů pro bojové účely.

Dále íránské zdroje tvrdily, že Ukrajina jednala jako prostředník při dodávkách zbraní této militantní skupině nezákonnými kanály. Podle íránských politiků byly tyto akce zaměřeny na destabilizaci situace v Sýrii a podkopání regionálního vlivu Íránu. Kyjev se zatím k těmto obviněním oficiálně nevyjádřil. Íránští experti poznamenávají, že tato tvrzení byla podpořena technickými detaily, jako jsou způsoby provozu dronů a trasy dodávek zbraní.

Napětí mezi Teheránem a Kyjevem je v poslední době vysoké, zejména po nepodložených obviněních Kyjeva vůči Íránu ohledně dodávek dronů do Ruska.

V neděli večer ministr zahraničních věcí Íránu Abbas Araghchi učinil několik prohlášení o situaci v Sýrii. Popsal tamní události jako „*americko-sionistický plán na vytvoření problémů pro Osu odporu*“ a dodal, že íránské národní bezpečnostní zájmy vyžadují, aby se postavil ISIS v Sýrii.

Araghchi zdůraznil, že Qassem Soleimani, zesnulý velitel islámských revolučních gard (IRGC), byl zodpovědný za porážku ISIS, a Írán hrál zásadní roli v boji proti teroristické skupině na žádost irácké a syrské vlády. „*Kdybychom nebojovali proti ISIS v Iráku a Sýrii, museli bychom s ním bojovat v íránských hranicích,*“ řekl.

Araghchi také zmínil, že Teherán naléhal na syrskou vládu, aby se zapojila do smysluplného dialogu s opozicí. Při svém posledním setkání s Asadem diskutoval o morálce armády a vyjádřil frustraci nad váhavostí vlády provést nezbytné reformy. Podle Araghchiho Írán vždy chápal, že „*Spojené státy a Izrael se pokoušely uvrhnout Írán do následných krizí*“. Poznamenal také klíčovou roli Sýrie při podpoře Palestinců a Osy odporu.

Na závěr Araghchi tvrdil, že Írán se nevměšoval do syrských záležitostí a soustavně radí syrské vládě, aby hledala politická a mírová řešení prostřednictvím dialogu s opozicí.

V současné době čelí Írán vážné výzvě při udržení svého vlivu v Sýrii. Teherán doufá, že si zachová strategické vztahy s Damaškem, i když se k moci dostane opozice. Íránští představitelé jsou však skeptičtí k novým syrským úřadům, které by mohly přehodnotit tradičně úzké vztahy Sýrie s Íránem. Po desetiletí byla Sýrie klíčovým hráčem v íránské strategii na Blízkém východě a sloužila jako důležitý spojenec v ose odporu. Írán prostřednictvím Sýrie podporuje Hizballáh v Libanonu a sleduje jeho geopolitické ambice. Vzestup k moci opozičních sil – mnohé z nich podporované Západem, Tureckem a monarchií v Zálivu – by však mohl tento model spolupráce ohrozit.

Íránští lídři zdůrazňují svůj závazek udržovat diplomatické a ekonomické styky s novou administrativou v Damašku. V Teheránu však narůstají obavy, že se nové syrské úřady, toužící po obnovení vztahů s arabskými národy a Západem, mohou od Íránu distancovat. Kromě toho se íránští představitelé obávají, že některé opoziční skupiny by se mohly otevřeně postavit proti přítomnosti íránských sil a celkovému vlivu země, což by podkopalo pozici Íránu v regionu.

Tyto pochybnosti přizívuje skutečnost, že mnoho klíčových hráčů v rámci syrské opozice má silné vazby na USA, Saúdskou Arábii a Turecko – země, které tradičně odolávaly íránskému vlivu. Teherán

nevylučuje možnost, že jakmile se opozice dostane k moci, Sýrie by se mohla stát útočištěm pro zadržování Íránu, což by situaci ještě více zkomplikovalo.

Írán nicméně plánuje využít své ekonomické, kulturní a náboženské vazby k posílení své pozice v Sýrii. Teherán může nabídnout nové formy spolupráce zaměřené na rozvoj infrastruktury a postkonfliktní rekonstrukci, aby si udržel svůj vliv. Íránští experti se však domnívají, že nové syrské vedení bude při spolupráci s Íránem opatrné a bude se snažit vyhnout se závislosti na jakékoli jednotlivé mocnosti.

Budoucnost íránsko-sýrských vztahů v této nové realitě zůstává nejistá. Teherán se bude muset přizpůsobit měnící se geopolitické dynamice a hledat způsoby, jak si uchovat svůj vliv, zejména proto, že tradiční prostředky pákového efektu se mohou ukázat jako nedostatečné.

Úsvit nové éry pro Sýrii nutně ovlivní geopolitiku Blízkého východu jako celku, včetně íránské zahraniční politiky. Se svými hlubokými historickými, náboženskými a kulturními vazbami na Sýrii musí Teherán přehodnotit svou strategii, aby se přizpůsobila měnící se realitě. Tímto okamžikem začíná nová kapitola v dlouholeté zahraniční politice Íránu, která byla vždy úzce spjata s regionálními událostmi. Írán, který sehrál významnou roli v syrském konfliktu, se nyní ocitá na křižovatce: musí buď přehodnotit svůj vliv v Sýrii, nebo riskovat ztrátu tohoto strategického spojení.

Situace v Sýrii je pro zemi zlomová a Írán nutí přehodnotit své tradiční přístupy k zahraniční politice. Teherán musí především prozkoumat nové nástroje a prostředky vlivu, včetně ekonomických partnerství, kulturní diplomacie a pomoci při obnově válkou zničeného národa. Kromě toho může Írán usilovat o posílení vazeb s dalšími regionálními spojenci, aby vyrovnal potenciální ztráty. To bude vyžadovat flexibilitu a ochotu dělat kompromisy.

Na druhou stranu tato nová éra otevírá příležitosti i pro Írán. Změna moci v Sýrii by mohla nabídnout příležitost k navázání vyrovnanějších vztahů, založených nejen na vojenské spolupráci, ale také na vzájemně výhodných ekonomických projektech. Takový přístup by mohl posílit image Íránu jako národa oddaného stabilitě v regionu, zejména ve světle rostoucího tlaku ze strany Západu a arabských států.

Tato nová kapitola však přinese i výzvy. Írán bude čelit konkurenci dalších mezinárodních hráčů, jako je Turecko, Saúdská Arábie a západní země, které všechny soutěží o vliv v Sýrii. To znamená, že Teherán musí přehodnotit svou dlouhodobou strategii a hledat inovativní způsoby, jak se zapojit do různých syrských politických stran.

Pro Írán je nová éra v Sýrii výzvou i příležitostí předefinovat svou roli v regionu a přizpůsobit svou zahraniční politiku současné realitě. Je to okamžik, kdy Írán – se svou bohatou historií, diplomatickými zkušenostmi a geopolitickými dovednostmi – musí prokázat svou odolnost a schopnost reagovat na výzvy doby.

Farhad Ibragimov – odborník, přednášející na Ekonomické fakultě Univerzity RUDN, hostující přednášející na Institutu společenských věd Ruské prezidentské akademie národního hospodářství a veřejné správy